

طرح شاخص مدیران خرید خرداد ۱۴۰۱

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

۵۹/۶۵

شامخ صنعت – دوره چهل و پنجم

- ✓ شاخص مدیران خرید صنعت (تعدیل فصلی نشده) در خرداد ماه عدد ۵۹/۶۵ به دست آمده است. در خرداد ماه همه مؤلفه‌های اصلی شاخص بخش صنعت بالای ۵۰ ثبت شده‌اند اما موجودی مواد اولیه کمترین رشد را نسبت به سایر مؤلفه‌ها داشته است.
- ✓ شاخص مقدار تولید محصولات در خردادماه (۶۲/۶۵) بالاتر از ۵۰ ثبت شده ولی نرخ افزایش آن نسبت به ماه قبل (۶۹/۲۹) کمتر بوده است. به نظر می‌رسد کمتر بودن نرخ رشد سفارشات مشتریان در مقایسه با ماه قبل باعث کمتر بودن نرخ رشد تولید در برخی از رشته فعالیت‌ها شده است.
- ✓ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در خرداد ماه (۵۹/۶۱) در مقایسه با اردیبهشت ماه با رشد کمتری روبرو بوده است. در میان همه صنایع، دو صنعت غذایی و پوشاک و چرم با کاهش شدید سفارشات روبرو بوده‌اند.
- ✓ شاخص موجودی محصول (انبار) در خردادماه (۴۸/۹۴) نسبت به اردیبهشت کاهش داشته است، به نظر می‌رسد به دنبال ناپسامانی و افزایش قیمت ارز، در برخی از رشته فعالیت‌ها، تولید کاهش یافته و برای جبران تقاضای بازار، افزایش فروش (۶۰/۹۸) از محل موجودی محصول در انبارها تأمین شده است.

۵۴/۷۳

شامخ کل اقتصاد – دوره سی و سوم

- ✓ شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران در خرداد ۵۴/۷۳ بوده است، نرخ رشد شاخص نسبت به اردیبهشت ماه اندکی کمتر بوده است. در این ماه به غیر از موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده سایر مؤلفه‌های اصلی بیشتر از ۵۰ ثبت شده‌اند.
- ✓ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در خرداد ماه (۵۱/۹۰) در مقایسه با اردیبهشت ماه با کاهش رشد روبرو بوده است. این شاخص در بخش‌های خدمات و کشاورزی و ساختمان کاهش داشته است.
- ✓ شاخص میزان موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده (۴۷/۷۲) افزایش داشته ولی رقم کمتر از ۵۰ آن نشان‌دهنده این است که همچنان اکثر فعالیت‌ها به خصوص در بخش‌های خدمات و کشاورزی و ساختمان با کمبود مواد اولیه یا لوازم خریداری شده روبرو هستند. افزایش نرخ ارز و به دنبال آن افزایش قیمت مواد اولیه در رقم این شاخص تأثیرگذار بوده است.
- ✓ شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده (۸۶/۷۰) در خرداد ماه یکی از مقادیر بالای خود را ثبت کرده است هرچند از شدت آن نسبت به ماه قبل (۹۲/۷۵) کاسته شده است. افزایش قیمت ارز در بالا بودن قیمت مواد اولیه تأثیرگذار بوده و در بخش خدمات و کشاورزی این افزایش با شدت بیشتری همراه بوده است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

شاخص ترکیبی J.P.Morgan تولید شده توسط S&P Global با همکاری ISM و IFPSM در ماه می ۵۱/۵ ثبت شده که اندکی افزایش نسبت به آوریل (۵۱/۲) داشته است. تولید و سفارشات جدید با سرعت بیشتری افزایش یافتند. خوش بینی کسب و کارها از پایین ترین سطح در آوریل بهبود یافته و هزینه مواد اولیه و قیمت محصولات تا نرخ های بالای خود افزایش یافته است. رکود در چین همچنان عامل اصلی رشد اندک اقتصاد جهانی بوده است و تولید در چین برای سومین ماه متوالی پس از قرنطینه های اخیر کاهش یافته است. روسیه نیز رکود ثبت کرده اما فعالیت اقتصادی در ایالات متحده، منطقه یورو، ژاپن، هند، برزیل، استرالیا و قزاقستان به رشد خود ادامه داد (اگرچه تنها قزاقستان، هند و ژاپن رشد سریع تری داشتند) اما در مجموع نرخ رشد اقتصاد جهانی در ماه می همچنان ضعیف باقی ماند.

طبق نظرسنجی انجام شده از بنگاه های اقتصادی کشور، شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران در خرداد ۵۴/۷۳ بوده است، نرخ رشد شاخص نسبت به اردیبهشت ماه اندکی کمتر بوده است. در این ماه به غیر از موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده سایر مؤلفه های اصلی بالای ۵۰ ثبت شده اند.

➤ شاخص میزان فعالیت های کسب و کار در خرداد ماه (۵۹/۵۰) در یکی از مقادیر بالای خود قرار دارد اما در مقایسه با اردیبهشت ماه رشد کمتری داشته است. بخش صنعت بیشترین میزان رشد را در میان سایر بخش های اصلی داشته است.

➤ شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در خرداد ماه (۵۱/۹۰) در مقایسه با اردیبهشت ماه با کاهش رشد روبرو بوده است. این شاخص در بخش های خدمات و کشاورزی و ساختمان با رکود همراه بوده و کاهش داشته است. به عقیده فعالان اقتصادی بالا رفتن نرخ ارز و کاهش قدرت خرید باعث کاهش سفارشات مشتریان شده است.

➤ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی در خرداد ماه (۵۲/۴۱) نسبت به ماه قبل با رشد کمتری روبرو بوده است. به نظر می رسد کمتر بودن رشد این شاخص متأثر از کاهش سفارشات و مواد اولیه در بخش های خدمات و کشاورزی و ساختمان است که این بخش ها شاخص استخدام را تقریباً مانند ماه قبل ثبت کرده اند.

➤ شاخص میزان موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در خرداد ماه (۴۷/۷۲) نسبت به اردیبهشت ماه (۴۵/۳۴) افزایش داشته ولی رقم کمتر از ۵۰ آن نشان دهنده آن است که همچنان اکثر فعالیت ها به خصوص در بخش های خدمات و کشاورزی و ساختمان با کمبود مواد اولیه روبرو هستند. افزایش نرخ ارز و به دنبال آن افزایش قیمت مواد اولیه در رقم این شاخص تأثیرگذار بوده است.

➤ شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در خرداد (۸۶/۷۰) یکی از مقادیر بالای خود را ثبت کرده، هرچند از شدت آن نسبت به ماه قبل (۹۲/۷۵) کاسته شده است. افزایش قیمت ارز در بالا بودن قیمت مواد اولیه تأثیرگذار بوده و در بخش خدمات و کشاورزی این افزایش با شدت بیشتری همراه بوده است.

➤ شاخص انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده (۵۰/۵۴) تقریباً مانند ماه قبل پیش بینی می شود و فعالان اقتصادی در بخش خدمات و کشاورزی انتظارات بدبینانه و پیش بینی کاهش فعالیت ها در تیرماه را دارند.

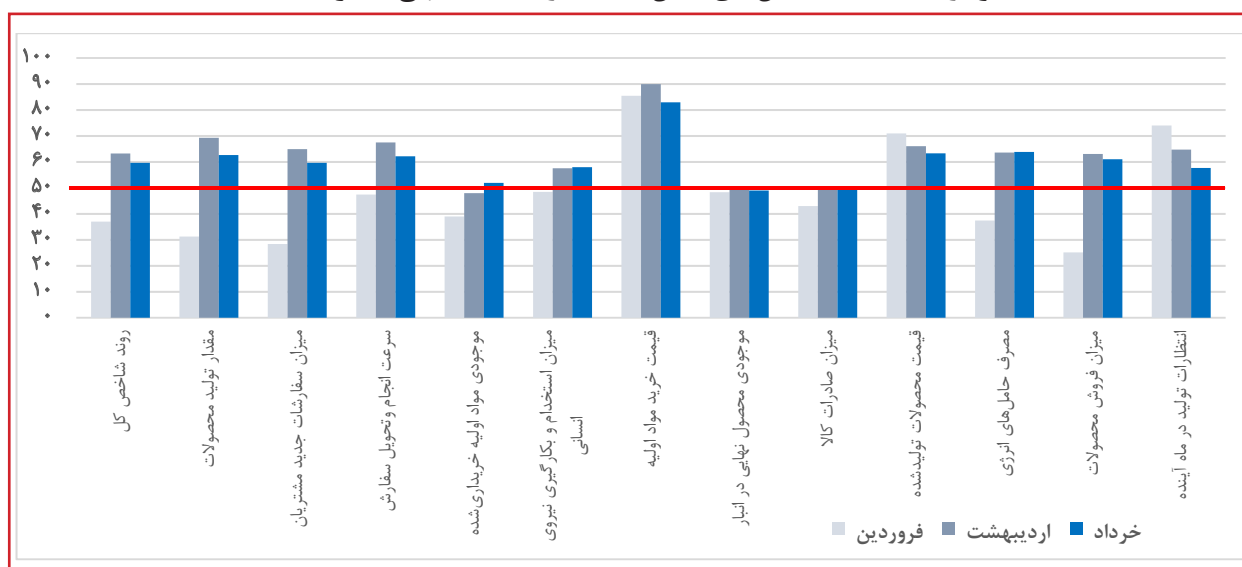
به طور کلی رشد شاخص کل تعدیل فصلی نشده در خرداد ماه، نسبت به اردیبهشت ماه کمتر بوده است. به اعتقاد فعالان اقتصادی افزایش نرخ ارز باعث کمبود نقدینگی فعالان اقتصادی شده و بسیاری از فعالان با موجودی های قبلی تولید و خدمات را ارائه داده اند. از طرفی با افزایش شدید قیمت ها، قادر به تولید و ارائه خدمات در قیمت های دستوری نیستند. به خصوص که افزایش پی در پی نرخ ارز و کاهش قدرت خرید مشتریان، سفارشات را در بخش خدمات و کشاورزی و ساختمان کاهش داده است.

به طور کلی افزایش نرخ ارز باعث شده تا قیمت خرید مواد اولیه و محصولات افزایش یابد و به همراه افزایش سایر نهاده‌های تولید مانند دستمزد و قیمت انرژی، هزینه تمام شده تولید را بالا برده، اما قیمت‌گذاری دستوری وزارت صمت در برخی از رشته فعالیت‌ها باعث شده تا صنایع با حاشیه سود بسیار پایین محصولات خود را به فروش برسانند که بعضاً زیان‌ده شوند. همچنین به دلیل گرانی مواد اولیه بسیاری از شرکت‌ها با مواد اولیه قبلی تولید داشته‌اند یا از موجودی قبلی انبار برای تأمین سفارشات مشتریان خود استفاده کرده‌اند. از طرفی معضل قطعی‌های برق به خصوص در مواردی که بدون برنامه‌ریزی و اعلان قبلی است، تولیدکنندگان را با مشکل روبرو کرده‌است.

جدول ۲: شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) خرداد ۱۴۰۱

شاخص	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	خرداد ۱۴۰۱
شاخص کل صنعت	۳۷/۰۲	۶۳/۲۱	۵۹/۶۵
مقدار تولید محصولات	۳۱/۲۲	۶۹/۲۹	۶۲/۶۵
میزان سفارشات جدید مشتریان	۲۸/۴۰	۶۴/۸۸	۵۹/۶۱
سرعت انجام و تحویل سفارش	۴۷/۳۹	۶۷/۴۸	۶۲/۱۷
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۳۸/۹۸	۴۷/۹۵	۵۱/۸۸
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۸/۴۴	۵۷/۵۴	۵۷/۹۶
قیمت خرید مواد اولیه	۸۵/۴۴	۸۹/۹۱	۸۲/۹۴
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۸/۳۲	۴۹/۹۲	۴۸/۹۴
میزان صادرات کالا	۴۲/۹۵	۴۹/۴۱	۵۰/۱۴
قیمت محصولات تولیدشده	۷۰/۹۷	۶۶/۰۴	۶۳/۲۹
مصرف حامل‌های انرژی	۳۷/۴۳	۶۳/۵۸	۶۳/۷۹
میزان فروش محصولات	۲۵/۱۳	۶۳/۰۲	۶۰/۹۸
انتظارات تولید در ماه آینده	۷۴/۰۱	۶۴/۷۰	۵۷/۶۳

نمودار ۳: مقایسه شاخص‌های بخش صنعت در سه ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱

جدول ۳: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید خرداد ۱۴۰۱

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شاخص گروه	۵۶/۸	۵۱/۸	۶۲/۳	۶۸/۵	۶۴/۵	۶۲/۷	۴۹/۱	۵۵/۱	۶۴/۱	۷۱/۶	۴۷/۱	۶۰/۸
مقدار تولید محصولات	۶۵/۰	۵۵/۹	۶۵/۰	۷۷/۱	۶۷/۹	۶۵/۶	۵۰/۰	۵۵/۰	۵۹/۱	۸۰/۴	۵۸/۳	۷۵/۰
میزان سفارشات جدید	۶۰/۰	۵۵/۹	۶۵/۰	۷۰/۸	۷۱/۴	۶۶/۷	۴۲/۹	۵۴/۰	۵۴/۵	۷۶/۸	۳۳/۳	۵۸/۳
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰/۰	۵۵/۹	۶۰/۰	۷۲/۹	۶۴/۳	۶۰/۰	۵۵/۷	۶۲/۰	۶۸/۲	۷۳/۲	۵۰/۰	۵۸/۳
موجودی مواد اولیه	۳۵/۰	۳۲/۴	۶۵/۰	۴۱/۷	۴۲/۹	۵۳/۳	۴۸/۶	۵۴/۰	۸۱/۸	۵۳/۶	۳۳/۳	۵۸/۳
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۰/۰	۴۷/۱	۵۵/۰	۶۴/۶	۶۰/۷	۶۰/۰	۵۲/۹	۵۲/۰	۷۲/۷	۶۰/۷	۵۸/۳	۵۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۸۵/۰	۷۶/۵	۷۵/۰	۸۹/۶	۸۹/۳	۷۲/۲	۹۲/۹	۸۲/۰	۷۷/۳	۸۲/۱	۹۱/۷	۹۱/۷
موجودی محصول (انبار)	۴۵/۰	۴۱/۲	۵۰/۰	۴۳/۸	۵۰/۰	۴۵/۶	۵۱/۴	۴۶/۰	۶۳/۶	۵۰/۰	۵۸/۳	۴۱/۷
میزان صادرات کالا	۵۵/۰	۳۸/۲	۶۵/۰	۵۲/۱	۳۵/۷	۵۰/۰	۴۱/۴	۵۷/۰	۶۸/۲	۵۰/۰	۴۱/۷	۵۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۵/۰	۸۲/۴	۵۵/۰	۶۲/۵	۸۵/۷	۵۷/۸	۶۸/۶	۶۱/۰	۴۵/۵	۵۵/۴	۶۶/۷	۶۶/۷
مصرف حامل‌های انرژی	۵۰/۰	۵۵/۹	۶۵/۰	۷۲/۹	۶۰/۷	۶۳/۳	۵۷/۱	۶۷/۰	۵۹/۱	۷۶/۸	۶۶/۷	۸۳/۳
میزان فروش محصولات	۵۵/۰	۵۲/۹	۵۵/۰	۷۲/۹	۷۵/۰	۶۷/۸	۴۱/۴	۵۸/۰	۶۳/۶	۷۶/۸	۴۱/۷	۵۸/۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۰/۰	۶۷/۶	۷۰/۰	۶۰/۴	۶۷/۹	۴۷/۸	۵۲/۹	۵۴/۰	۶۳/۶	۷۳/۲	۴۱/۷	۶۶/۷

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در خرداد ماه ۱۴۰۱:

- در خردادماه بسیاری از تولیدکنندگان با قطعی برق روبرو بوده‌اند و تولید کاهش یافته‌است که این قطعی در صورت ارائه برنامه قبلی و منظم قابل برنامه‌ریزی خواهد بود اما در صورتی که به دفعات زیاد باشد و برنامه زمانبندی مشخصی نداشته باشد یا قطعی طبق زمانبندی اعمال نشود باعث از بین رفتن مواد اولیه در برخی از صنایع خواهد شد.
- عدم همکاری وزارت صمت در قیمت‌گذاری و اعمال قیمت‌گذاری دستوری در بعضی از رشته‌های فعالیت‌ها و پایین نگه‌داشتن قیمت فروش بدون در نظر گرفتن حاشیه سود درست باعث کاهش درآمد و زیان‌ده شدن برخی از صنایع شده و آن‌ها را به مرز تعطیلی کشانده است. (صنایع فلزی، صنایع شیمیایی و ...)
- افزایش قیمت ارز منجر به بالا رفتن قیمت مواد اولیه شده که به همراه افزایش هزینه سایر نهاده‌ها بر افزایش قیمت محصول تأثیر گذار بوده و با توجه به کاهش قدرت خرید مردم با کاهش تقاضای مشتریان روبرو شده‌اند (صنایع غذایی، صنایع شیمیایی و ...)
- با رفع قانون تعهدات ارزی، شرایط برای صادرکنندگان بهتر خواهد شد و دلار جایگاه واقعی خود را پیدا خواهد کرد و به سمت تک نرخی شدن می‌رود. (صنایع فلزی)
- با حذف ارز ترجیحی مبلغ تمام شده کالاهای تولیدی افزایش یافته ولی عدم همکاری بانک‌ها در ارائه تسهیلات منجر به افزایش قیمت خواهد شد و قیمت‌های کنونی مربوط به سال قبل است در صورت ارائه قیمت‌های جدید فشار زیادی به اقشار جامعه وارد خواهد شد. (صنایع شیمیایی، صنایع غذایی)
- بسیاری از صنایع با کمبود شدید نقدینگی روبرو هستند و بانک‌های عامل تسهیلات ریالی و ارزی ارائه نمی‌دهند. (صنایع شیمیایی، کشاورزی)
- از بین رفتن صنعت دام و طیور به دلیل کمبود منابع و نهاده‌های مورد نیاز، باعث رکود در صنایع پایین دستی مانند شرکت‌های تولیدی داروهای دامی نیز خواهد شد. (کشاورزی، شیمیایی، کشاورزی)

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰.۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

شامخ در برخی از کشورها در ژوئن ۲۰۲۲

شامخ کل

شامخ صنعت

